

Ք ՈՒՆԸ

Ձեռ յիշեր, ով ըսած է թէ՝ «մարդկային կեանքէն եթէ ջնջենք յոյսը և քունը, մարդ արարածը աշխարհիս ամէնէն դժբախտ արարածը կ'ըլլայ»։ Զնամարտութիւն մը, գոր դիտութիւնը աւելի վերջը փորձերով հաստատած է։

Քունը մարդկային մարմնին վրայ ունեցած իր կազդուրիչ ազդեցութեամբը իսկապէս մարմինը վերանորոգողի, թարմացնողի դերը կը կատարէ։ Ձախազանցութիւն չպիտի ըլլար եթէ ըսէինք թէ քունը մայր բնութեան մարդուս պարզեւած ամենամեծ շնորհներէն մէկն է։ Քունի միջոցաւ է որ մարդկային մարմինը իր առօրեայ վնասները կը վերանորոգէ, իսկ միտքը առօրեայ սրտմաշութեանէն, մտահոգութիւններէն ձերբազատուած, կը վերազտնէ իր աշխոյժը։

Քունը իր այս բարեբար դերը կը կատարէ, որովհետեւ քնանալու միջոցին Ֆիզիքական և մտային աշխատանքները իրենց ամենանուազ աստիճանին կը հասնին։ Քունի միջոցին արեան շրջանառութիւնը աւելի հանդարտօրէն տեղի կ'ունենայ, սրտի և բազկերակի թաքստումները կը տկարանան։ Ստամոքսի և աղիքներու շարժումները կը դանդաղին։ Ուղեղը ու շիղերը գրեթէ գործնելէ կը դադրին։ Մարդ քնացած միջոցին իր դիտակցութիւնը կը կորսնցնէ, իսկ զգայարանները նուազագոյն չափով կը գործեն, վերջապէս մարդկային մարմնի ամէն մասերը կը հանգստանան։

Արթնութեան միջոցին մեր ըրած ամէն տեսակ աշխատանքները, շարժումները մարմնի յոգնութեան պատճառ կ'ըլլան։ Կարգ մը դիտուններ կ'ենթադրեն թէ յոգնութիւնը մարմնի մէջ տեսակ մը թոյն կը կուտակէ որ պատճառ կ'ըլլայ որ ուղեղը թմբիւրի մը մէջ իյնայ ու ճիշդ այդ վիճակին «*էմլն*» անունը կու տան։

Բայց միայն յոգնութիւնը չէ որ միշտ քուն կը բերէ. կան ուրիշ պատճառներ, այլապէս անբացատրելի պիտի մնային այն պարագաները ուր յոգնութիւնը բնաւ դեր չունի, ընդհակառակն հանգստութիւնն է կարծես որ քուն կը բերէ։ Ձանց կ'ընենք քունի պատճառարանութեան մասին բազմաթիւ տեսութիւնները. էականը այն է որ քունը կենսական անհրաժեշտութիւն մըն է, աւելի քան սնունդը։ Մարդկային մարմինը կրնայ շարաթներով անօթի մնալ առանց իր առողջութիւնը վերջնականապէս խորտակելու, իսկ շարունակական տքնութիւններով մարմինը անդարմանելիօրէն կը կորսնցնէ իր առողջութիւնը։ Տքնութիւնը մարմինը տկարացնելով դանադան հիւանդութիւններու դուռ կը բանայ, որոնցմէ ամենազլիստըը թոքախտն է։

Մեր երկտասարդներէն և ուհներէն անոնք որոնք թղթախաղով կամ պարասրահներ յաճախելով շարունակական տքնութեանց կ'են-

Թարկուին, Թող լաւ գիտնան թէ իրենց այդ ապրելակերպը երբեք անպատիժ չի մնար: Բնութիւնը անողոք է, իր կանոնները և օրէնքները ունի զորս պէտք է յարգել:

ԲԺ. Գ. Օ. ԴԱՆՈՒՍՏԵԱՆ

Թ Ո Ւ Ժ Ք

Երկար ատեն այնպէս կը կարծուէր թէ Ֆնասակար է դարմանել Թութքը, որովհետեւ կ'ըսուէր թէ մարմինը այդ ձեւով կը մաքրէ իր արիւնը և գուրս կը հանէ ժահրը:

Այս ոչ միայն սխալ է, այլ Թութքը, ինչպէս տեսանք (ԲՈՒԺԱՆՔ ԹԻՒ 41) յաճախ վտանգաւոր կը դառնայ մանաւանդ երբ բարդութեան կ'ենթարկուի (արիւնահոսում, պտուկներու անկում և սեղմում (étrangement), սրբանի ճեղքուածք (fissures anales), յետսաղեաւպ (rectile):

Դարմանումի լաւագոյն միջոցը վիրաբուժութիւնն է:

Վիրաբոյժը, երբ պաղի բորբոքումը, կամ կ'այրէ, կամ կը կապէ, եւկամ կը կտրէ: Պէտք է րսել, որ, թէեւ գործողութենէն յետոյ հազուադէպ է նորէն Թութք ունենալ, բայց եւ այնպէս երբեմն կը պատահի, եթէ ենթական զգուշաւոր չըլլայ:

Թութքէ բոլոր տառապողներն ալ կարելի չէ գործողութեան ենթարկել: Գործողութեան պարագան միայն հիւանդին բժիշկը պիտի որոշէ: Մասնաւորապէս անոնք, որ կը տառապին լեարդի, սիրտի հիւանդութիւններէ, ինչպէս նաեւ անոնք, որ ծեր են, յօգակաթ կամ պնդերակութիւն ունին՝ պէտք չէ գործողութեան ենթարկուին:

Կայ նաեւ դարմանումի նոր եղանակ մը, կէս-բժշկական, կէս-վիրաբուժական, — Թութքի ուռերուն մէջ ներարկել կարծրացնող գեղեր (injections sclérosantes), որոնց ազդեցութեամբ արիւնը կը պաղի, կը կարծրանայ, պտուկները կը չորնան, հեռոյնտէ կը կրծկուին ու կը թափին: Ներկայիս այս ձեւով եւ մեծ յաջողութեամբ կը դարմանուին սրունքներու լայնցած եւ այտուցք կազմած սեւերակները (varices):

Ելեքտրաջերմաբուժութիւնը (diathermie) եւս դարմանումի լաւ միջոց մըն է:

Մինչեւ արմատական դարմանումի որոշում տալը, Թութքի ենթակաները պէտք է գործադրեն կարգ մը առողջապահական պայմաններ, շատ չտանջուելու համար:

Երբ Թութքին պտուկները գուրս կ'ելլեն, ենթական «պէտք ընելու» պիտի նստի միայն իրիկունները, որովհետեւ գիշերուան հանգիստը եւ անշարժութիւնը կը դիւրացնեն պտուկներուն նիւր-